

بررسی نقش صفات شخصیتی (وظیفه‌شناسی، سازگاری و

هیجان‌خواهی) در رفتارهای پرخطر

بهزاد سلمانی*

کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی، گروه
روان‌شناسی بالینی دانشگاه خوارزمی، تهران،
ایران

جعفر حسینی

استاد یار روان‌شناسی بالینی، گروه روان‌شناسی
بالینی دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

المیرا آریانا کیا

کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی، گروه
روان‌شناسی بالینی دانشگاه خوارزمی، تهران،
ایران

*نشانی تماس: گروه روان‌شناسی بالینی

دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

رایانامه: b.salmani1365@yahoo.com

هدف: با توجه به پیامدهای نامطلوب رفتارهای پرخطر و کم‌توجهی به شناسایی عوامل همبسته آن، هدف پژوهش حاضر، بررسی نقش صفات شخصیتی وظیفه‌شناسی، سازگاری و هیجان‌خواهی در رفتارهای پرخطر بود. روش: ۲۰ نفر (۷۰ پسر) از شرکت‌کنندگان به صورت داوطلبانه انتخاب شدند و به وسیله فرم کوتاه پرسش‌نامه پنج عامل بزرگ شخصیت (BFI)، فرم پنجم مقیاس هیجان‌خواهی زاکرمن و پرسش‌نامه رفتارهای پرخطر ارزیابی شدند. یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد که بین هیجان‌خواهی و رفتارهای پرخطر رابطه مثبت معنادار و بین سازگاری و وظیفه‌شناسی و رفتارهای پرخطر رابطه منفی معنادار وجود دارد. تحلیل رگرسیون گام به گام نشان داد که ابعاد شخصیتی سازگاری و وظیفه‌شناسی پیش‌بینی‌کننده معنادار رفتارهای پرخطر هستند و از بین ابعاد هیجان‌خواهی، مؤلفه‌های بازداری‌زدایی و تجربه‌جویی رفتارهای پرخطر را پیش‌بینی می‌کنند. علاوه بر این، میانگین نمرات پسران در مؤلفه‌های ماجراجویی، تجربه‌جویی و حساسیت به یک‌نواختی هیجان‌خواهی و رفتارهای پرخطر بیشتر از دختران بود. نتیجه‌گیری: با توجه به نقش عوامل شخصیتی در گرایش افراد به رفتارهای پرخطر، می‌توان از نتایج این پژوهش در راستای پیش‌بینی و پیشگیری از این نوع رفتارها و مداخلات لازم بهره برد.

کلیدواژه‌ها: رفتارهای پرخطر، هیجان‌خواهی، سازگاری، وظیفه‌شناسی

Evaluating the role of personality traits (conscientiousness, agreeableness and sensation seeking) in risky behaviors

Introduction: Despite the fact that risky behaviors lead to undesirable outcomes, the recognition of related correlate factors has received less attention. The aim of the present study was to assess the role of conscientiousness, agreeableness, and sensation-seeking personality traits in risky behaviors. **Method:** The NEO-Five Factor Inventory (NEO-FFI), Zuckerman's Sensation-Seeking Scale-V (SSS-V) and High-Risk Behaviors Measure were administrated to 120 (70 males) volunteer participants from Elm-o-Sanat and Art universities. **Results:** Sensation-seeking was positively correlated with high-risk behaviors, whereas agreeableness and conscientiousness were negatively correlated with the same. The step-wise regression analysis revealed that the personality dimensions of compatibility and dutifulness were significant predictors of high-risk behaviors. On the other hand, from the dimensions of sensation-seeking, components such as disinhibition and experience-seeking predicted the high-risk behaviors. Furthermore, the mean of boys' scores in risk taking, experience seeking, border seeking and sensitivity to high-risk behaviors was higher than that of girls. **Conclusion:** Given the role which personality factors play in the tendency towards high risk behaviors, our results may be appropriately applied in prediction and prevention of the behaviors and to decide upon required interventions.

Keywords: High-risk behaviors, Sensation-seeking, Agreeableness, Conscientiousness.

Behzad Salmani *

Department of Clinical
Psychology, Psychology &
Educational Sciences Faculty,
Kharazmi University, Tehran, Iran

Jaafar Hasani

Department of Clinical
Psychology, Psychology &
Educational Sciences Faculty,
Kharazmi University, Tehran, Iran.

Elmira Arianna Kia

Department of Clinical
Psychology, Psychology &
Educational Sciences Faculty,
Kharazmi University, Tehran, Iran.

*Corresponding Author:

Email: b.salmani1365@yahoo.com

مقدمه

قماربازی یا مشروب‌خواری و «حساسیت به یک‌نواختی»^۱، که به معنای سطح تحمل پایین در برابر یک‌نواختی و روزمره‌گی است (۷).

بررسی پیشینه پژوهشی نشان می‌دهد که هیجان‌خواهی با سوء‌مصرف مواد (۸-۱۲)، مصرف الکل (۶، ۸، ۹، ۱۱، ۱۳-۱۵)، فعالیت جنسی بی‌قاعده (۸، ۱۶)، شرکای جنسی متعدد (۷، ۸)، تکانش‌گری (۸، ۱۷)، قماربازی افراطی (۸، ۱۸)، انتخاب مشاغل پرخطر و ماجراجویانه (۸)، رانندگی‌های بی‌محابا (۹، ۱۹، ۲۰)، خلاف‌کاری (۲۰) و ورزش‌های خطرناک و پر حادثه (۸، ۲۱) رابطه دارد. در بروز رفتارهای پرخطر، علاوه بر ویژگی‌های شخصیتی خاص با دامنه‌ای نه چندان گسترده مثل سازگاری هیجان‌خواهی، عوامل شخصیتی گسترده مثل سازگاری و وظیفه‌شناسی نیز، که برآمده از نظریه پنج عامل بزرگ شخصیت هستند، نقش دارند. سازگاری اساساً بر نوع دوستی، همکاری، احساس همدردی با دیگران و تمایل به کمک تأکید دارد. در واقع سازگاری بیانگر گرایش به خوشایند بودن و سازگاری با موقعیت‌های اجتماعی است. از طرف دیگر، وظیفه‌شناسی که شامل دو توانایی کنترل تکانه‌ها و تمایلات همراه با استفاده از طرح و برنامه در رفتار برای رسیدن به اهداف است، به طراحی، سازمان‌دهی و اجرای وظایف اشاره دارد (۲۲). اعتقاد بر این است که مدل پنج عاملی شخصیت تمام یا تقریباً تمام صفات شخصیتی را دربرمی‌گیرد (۵، ۲۳). بررسی پژوهش‌های انجام شده در این زمینه این نکته را روشن می‌کند که از این عوامل می‌توان برای فهم بهتر احتمال شرکت در رفتارهای پرخطر مرتبط با سلامت استفاده کرد. از بین این عوامل بیشتر به نقش برون‌گرایی، گشودگی نسبت به تجربه و تا حدودی روان‌رنجورخویی در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر پرداخته شده است. برای مثال، برخی پژوهش‌ها نشان داده‌اند که نه روان‌رنجورخویی و نه گشودگی نسبت به تجربه رابطه پایداری با رفتارهای پرخطر جوانان نداشته‌اند (۵). در مقابل، میلر، زیمرمن، لوگان، لیوکفلد و کلایتون (۲۴) دریافتند که از بین پنج عامل شخصیت، دو عامل گشودگی نسبت به تجربه و برون‌گرایی زیاد

امروزه، رفتارهای پرخطر^۱ به رفتارهایی گفته می‌شود که سلامت و بهزیستی نوجوانان، جوانان و سایر افراد جامعه را به خطر می‌اندازد (۱). این رفتار به دو گروه تقسیم می‌شوند: گروه اول رفتارهایی هستند که سلامت و بهزیستی خود فرد را به خطر می‌اندازند، مثل مصرف مواد مخدر، الکل، سیگار و رفتارهای جنسی پرخطر و نایمن (۲) و گروه دوم رفتارهایی هستند که سلامت و بهزیستی سایرین را تهدید می‌کنند، مثل دزدی، پرخاشگری، گریز از مدرسه و خانه. با بررسی پیشینه تجربی این موضوع، به آسانی می‌توان تأثیرات این گونه رفتارها را بر کارکردهای شغلی، تحصیلی و اجتماعی مشاهده کرد. برای مثال، جوانان با مصرف الکل و مواد مخدر، علاوه بر زیان‌های روانی، جسمی و مالی به خود، با بروز تصادفات ناشی از مصرف این مواد باعث مرگ میلیون‌ها انسان در سراسر جهان شده و هزینه‌های گزافی بر جوامع تحمیل می‌کنند (۳، ۴).

نتایج برخی پژوهش‌ها بیانگر آن است که ویژگی‌های شخصیتی، پیش‌بینی‌کننده‌های مهمی برای مشکلات رفتاری، بزهکاری و رفتارهای پرخطر هستند (۵). بیشتر پژوهش‌های موجود در این زمینه، توجه خود را به ویژگی‌های شخصیتی خاص مثل هیجان‌خواهی^۲ معطوف کرده و پژوهش‌های معدودی به بررسی نقش هیجان‌خواهی در کنار ویژگی‌های گسترده شخصیتی در بروز رفتارهای پرخطر پرداخته‌اند. در حقیقت، هیجان‌خواهی یکی از مهم‌ترین عواملی است که بر تمایل افراد به رفتارهای پرخطر اثر می‌گذارد. هیجان‌خواهی، سازه‌ای است که ابتدا آیزنک به عنوان یکی از ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایان آن را مطرح کرد و سپس زاگرم (۶) آن را بسط و گسترش داد. هیجان‌خواهی به صورت نیاز به تجارب و هیجان‌های متنوع، جدید و پیچیده و همچنین تمایل به پذیرش خطرات جسمی و اجتماعی برای دستیابی به این گونه تجارب تعریف شده است (۶). به نظر زاگرم، هیجان‌خواهی چهار مؤلفه دارد که عبارت‌اند از: «خطرجویی»^۳، گرایش به کسب هیجان به وسیله فعالیت‌های خطرناک ولی مورد قبول جامعه مثل چتربازی یا رانندگی با سرعت زیاد، «تجربه‌جویی»^۴، تمایل به کسب هیجان از راه شرکت در فعالیت‌های غیرمعمول، «بازداری‌زدایی»^۵، گرایش فرد به آزاد گذاشتن خویش از بازداری‌های معمول در اجتماع، مثل

1. Risky Behaviors
2. Sensation Seeking
3. Risk Taking
4. Risk Taking
5. Disinhibition
6. Border Seeking

پژوهش‌های اخیرتر نیز پژوهشگران به این نتیجه رسیدند که وظیفه‌شناسی و سازگاری کم می‌تواند گرایش به سوء‌مصرف مواد را پیش‌بینی کند (۲۹، ۳۰). مک‌کرمیک و همکاران (۳۰) نیز نشان دادند که نمرات بالا در سازگاری، وظیفه‌شناسی و برون‌گرایی با اطمینان به توانایی خود برای ممانعت از مصرف مواد رابطه دارد. باگ و رابرتز (۳۱) نیز با فراتحلیل ۱۹۴ پژوهش تأیید کردند که سازگاری با بسیاری از رفتارهای بهداشتی مانند مصرف تنباکو، مصرف افراطی الکل و مصرف مواد رابطه معکوس دارد. بنابراین، هم هیجان‌خواهی و هم سازگاری و وظیفه‌شناسی در بروز رفتارهای پرخطر مختلف نقش داشته و می‌توانند تا حدودی آنها را پیش‌بینی کنند.

نتایج معدود پژوهش‌هایی که این عوامل شخصیتی خاص و گسترده را در کنار یکدیگر و به منظور پیش‌بینی رفتارهای پرخطر به کار برده‌اند، نشان می‌دهند که هیجان‌خواهی، سازگاری و وظیفه‌شناسی در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر با یکدیگر در تعامل‌اند (۱۹، ۳۲، ۳۳). برای مثال، زاگرم و همکاران (۳۳) بیان کردند که بین مؤلفه‌های بازداری‌زدایی و حساسیت به یک‌نواختی، هیجان‌خواهی با سازگاری رابطه منفی دارد. یافته‌های پژوهشی هم‌چنین نشان می‌دهند که بین هیجان‌خواهی زیاد و وظیفه‌شناسی کم (۱۹) و هیجان‌خواهی زیاد و سازگاری کم (۳۲) با رفتارهای پرخطر رابطه مثبتی وجود دارد. اما خلاً بیشتر این پژوهش‌ها این است که آنها از نقش جنسیت غفلت کرده‌اند. یکی از عوامل دیگری که در پژوهش حاضر به آن پرداخته شد، تفاوت‌های جنسیتی در هیجان‌خواهی و رفتارهای پرخطر است. ادبیات پژوهشی نشان می‌دهند نمرات مردان در مقیاس‌های هیجان‌خواهی و به تبع آن رفتارهای پرخطر، به طور معناداری بیشتر از زنان است (۶، ۳۳). بر اساس نظر زاگرم، این برتری به خصوص در کسب نمرات مؤلفه خطرجویی و ماجراجویی به چشم می‌خورد. نمرات دو جنس در مؤلفه تجربه‌جویی تفاوت معناداری نداشت. این نتایج بار دیگر در پژوهش هسن و بریویک (۱۱) تکرار شد. آنها در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که پسران در مؤلفه خطرجویی و ماجراجویی نمرات بیشتری کسب می‌کنند. در پژوهش اشاره شده، در مورد نمرات کلی دختران و پسران در هیجان‌خواهی تفاوت معناداری به دست نیامد. بک، تامبز، ماهونی و فینجر

به طور معناداری با رفتارهای پرخطر جنسی ارتباط دارند. تیکستون، استوارت، داوسن، نادون-لووون و لهمن (۲۵) نیز نشان دادند که برون‌گرایی با مصرف الکل به منظور مقابله با هیجان‌های منفی رابطه معکوس و با مصرف الکل برای کسب لذت رابطه مثبت دارد.

تأکید سازگاری بر گرایش‌های بین‌فردی، بروز رفتارهای پرخطر در بافت اجتماعی و به هنگام تعامل با دیگران، به ویژه دوستان و نیز ارتباط وظیفه‌شناسی با کنترل تکانه و نیز نتایج پژوهش‌ها مبنی بر وجود رابطه منفی بین گرایش به کسب لذت از راه‌های نه‌چندان قانونی (مثل امور جنسی) با میزان وظیفه‌شناسی فرد (۲۲)، منطقی است اگر فرض کنیم علاوه بر سه ویژگی شخصیتی ذکر شده (برون‌گرایی، روان‌رنجورخویی و گشودگی در برابر تجربه)، سازگاری و وظیفه‌شناسی نیز در ایجاد رفتارهای پرخطر برای خود و دیگران نقش مهمی ایفا می‌کنند. در زمینه آزمون نقش سازگاری و وظیفه‌شناسی در گرایش فرد به رفتارهای پرخطر پژوهش‌ها نسبتاً اندک بوده‌اند. مثلاً، مارکی و همکاران (۵) به این نتیجه رسیدند که در سنین جوانی بین سازگاری و رفتارهای پرخطر و تخلفات رانندگی رابطه منفی وجود دارد. به علاوه، نتایج پژوهش‌های گوناگون (۵، ۲۶، ۲۷) بیانگر آن است که رابطه بین وظیفه‌شناسی و رفتارهای ناسالم و پرخطر جوانان منفی است. مارکی و همکاران (۵) نیز در پژوهش خود نشان دادند دخترانی که در سازگاری و وظیفه‌شناسی نمرات بالایی گرفته بودند، با احتمال کمتری در رفتارهای پرخطر شرکت می‌کردند. این نتایج حتی پس از کنترل رشد بلوغ عینی و ذهنی شرکت‌کنندگان معنادار بود. هویل، فچفار و میلر (۴۷) در فراتحلیل خود به این نتیجه رسیدند که سازگاری پایین با داشتن روابط جنسی متعدد ارتباط دارد. این نتایج را میلر و همکاران (۲۴) هم تأیید کردند. به علاوه، پژوهش آنها نشان داد که نمرات پایین مردان در سازگاری، با روابط جنسی خارج از رابطه زناشویی آنها همراه بوده است، اما در مورد زنان چنین نبود. هم‌چنین، استوارت و دوین (۱۴) پی بردند افراد دارای برون‌گرایی زیاد و وظیفه‌شناسی کم بیشتر مستعد گرایش به الکل (به و تخلفات رانندگی را پیش‌بینی کند. اسچوبل و همکاران (۱۹) نیز به این نتیجه رسیدند که افراد دارای نمرات بالا در رانندگی‌های خطرناک و نمرات پایین در وظیفه‌شناسی، خودشان را بیشتر در معرض خطر قرار می‌دهند. در

همچنین میانگین و انحراف استاندارد سطح تحصیلات آنها ۱۴/۸۲ و ۳/۱۱ به دست آمد.

ابزار پژوهش

مقیاس هیجان‌خواهی زاگرمین - فرم پنجم (SSS)
این مقیاس که در سال ۱۹۸۷ تهیه شده، خلاصه فرم چهارم مقیاس هیجان‌خواهی زاگرمین است. بسیاری از مطالعات تحلیل عاملی در مورد این مقیاس بیانگر آن است که مقیاس هیجان‌خواهی زاگرمین تمایل به هیجان‌خواهی را در چهار حیطه «خطرجویی و ماجراجویی»، «تجربه‌جویی»، «بازداری‌زدایی» و «حساسیت به یک‌نواختی» می‌سنجد (۳۶). این مقیاس شامل ۴۰ گویه دو قسمتی بوده و پاسخ‌دهنده در ازای پاسخ بر اساس کلید یک نمره می‌گیرد. روایی هر یک از خرده‌مقیاس‌های پرسش‌نامه به ترتیب ۰/۸۲، ۰/۶۷، ۰/۶۵ و ۰/۷۸ و روایی کل مقیاس ۰/۸۷ و اعتبار آن نیز ۰/۸۵ به دست آمده است (۳۷). در مطالعه حاضر ضرایب آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های خطرجویی و ماجراجویی ۰/۸۱، تجربه‌جویی ۰/۸۵، بازداری‌زدایی ۰/۷۹، حساسیت به یک‌نواختی ۰/۸۶ و کل مقیاس ۰/۸۸ به دست آمد.

فرم کوتاه پرسش‌نامه پنج عامل بزرگ شخصیت (BFI)

فرم خلاصه شده پرسش‌نامه پنج عاملی شخصیت، یک مقیاس مداد و کاغذی و شامل ۴۴ گویه است که جان (۳۸) آن را طراحی کرده و در آن پاسخ هر سؤال در یک طیف پنج درجه‌ای لیکرتی کاملاً مخالف تا کاملاً موافق مشخص می‌شود. گروسی‌فرشی، ماننی و بخشی‌پور (۳۹) روایی ملاکی این پرسش‌نامه را ۰/۴۵ تا ۰/۶۶ و ضریب آلفای کرونباخ آن را بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ اعلام کردند. ویژگی‌های روان‌سنجی پرسش‌نامه پنج عاملی شخصیت را در ایران گرواند، شکری، افضل‌ی و طولابی (۴۰) بررسی و ضرایب اعتبار عوامل آن را با روش آلفای کرونباخ محاسبه و ضرایب به دست آمده را برای روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، گشودگی نسبت به تجربه، سازگاری و وظیفه‌شناسی به ترتیب ۰/۸۴، ۰/۷۲، ۰/۷۶، ۰/۶۰ و ۰/۸۵ گزارش کردند. از آنجا که هدف پژوهشگران در این مطالعه، بررسی نقش دو عامل (سازگاری و وظیفه‌شناسی) از پنج عامل بزرگ شخصیت بود، فقط موادی از این

(۳۴) نیز توضیح دادند که مردان پس از مصرف الکل، که منجر به بازداری‌زدایی می‌شود، گرایش بیشتری به داشتن رابطه با چند شریک جنسی دارند. علاوه بر این، خانجانی، فخرایی و بدری (۳۵) نشان دادند که نمرات مردان معتاد در مؤلفه خطرجویی و ماجراجویی بیش از زنان معتاد است. تفاوت این افراد در مؤلفه‌های تجربه‌جویی، بازداری‌زدایی و حساسیت به یک یک نواختی معنادار نبود. از آنجا که جنسیت نیز می‌تواند بر نمرات افراد در هیجان‌خواهی تأثیر بگذارد، لازم است در پژوهشی مستقل نقش ویژگی‌های شخصیتی خاص (مثل هیجان‌خواهی) و ویژگی‌های شخصیتی گسترده (مثل سازگاری و وظیفه‌شناسی) در کنار متغیر جنسیت بررسی شود.

همان‌طور که پیشتر ذکر شد، در زمینه نقش عوامل شخصیتی در رفتارهای پرخطر پژوهش‌ها اندک است و تا آنجا که دانش‌نگارندگان اجازه می‌دهد تاکنون مطالعه‌ای که تمامی عوامل نام‌برده را در کنار یکدیگر بررسی کرده باشد، انجام نشده است. از آنجا که تأثیر عوامل شخصیتی بر رفتارهای پرخطر کاملاً مشهود است و این امر می‌تواند به لحاظ جسمی، روانی، اجتماعی و مالی به پیامدهای بعضاً جبران‌ناپذیری بینجامد، پژوهش حاضر درصدد بررسی نقش ابعاد شخصیتی وظیفه‌شناسی، سازگاری و هیجان‌خواهی در رفتارهای پرخطر برآمده است.

روش

شرکت‌کنندگان و طرح پژوهش

طرح پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بود و جامعه آماری آن را کلیه دانشجویان دانشگاه‌های علم و صنعت و هنر کرج که در سال تحصیلی ۹۱-۹۰ در این دو دانشگاه مشغول تحصیل بودند تشکیل می‌دادند. ملاک‌های اصلی ورود به پژوهش عبارت بودند از: دانشجوی مقطع کارشناسی بودن و تمایل به شرکت در پژوهش. بر همین اساس، ۱۲۰ دانشجوی (۷۰ پسر) در دامنه سنی ۱۸ تا ۳۰ و میانگین ۲۴/۲ به‌صورت نمونه‌گیری داوطلبانه انتخاب شدند. از بین افراد انتخاب شده ۲۱ نفر (۱۷/۵ درصد) دانشجوی گروه علوم انسانی، ۶۳ نفر (۵۲/۵ درصد) فنی مهندسی، چهار نفر (۳/۳ درصد) علوم پایه و ۳۲ نفر (۲۶/۷ درصد) دانشجوی رشته هنر بودند. میانگین و انحراف استاندارد سن شرکت‌کنندگان به ترتیب ۲۳/۲۷ و ۳/۰۴ بود.

پرسش‌نامه مورد استفاده قرار گرفت که به این دو عامل مربوط می‌شد. در این پژوهش نیز ضرایب آلفای کرونباخ برای مقیاس‌های سازگاری و وظیفه‌شناسی به ترتیب ۰/۸۶ و ۰/۸۳ به دست آمد.

پرسش‌نامه رفتارهای پرخطر

این پرسش‌نامه را محمدخانی با اقتباس از پرسش‌نامه مرکز پیشگیری از رفتارهای پرخطر (YRBSS) به منظور ارزیابی رفتارهای پرخطر دانشجویان طراحی و تنظیم کرده است. از بین رفتارهای پرخطری که این پرسش‌نامه در صدد ارزیابی آنها بود، سؤال‌های مربوط به رفتارهای پرخطر جنسی، سوء‌مصرف مواد و الکل انتخاب شد. محمدخانی روایی و پایایی آن را به ترتیب ۰/۸۸ و ۰/۸۷ گزارش کرده است. آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه در پژوهش حاضر ۰/۹۳ به دست آمد (۴۱).

روش اجرا

شرکت‌کنندگان با روش نمونه‌گیری داوطلبانه انتخاب شدند و پس از توضیح هدف پژوهش، پرسش‌نامه‌ها بین آنها توزیع شد. پس از تکمیل پرسش‌نامه‌ها، داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS-16 تجزیه و تحلیل شد. در تجزیه و تحلیل داده‌ها، همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندمتغیری گام به گام به کار رفت.

یافته‌ها

در جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پیش‌بینی‌کننده صفات شخصیتی سازگاری، وظیفه‌شناسی، مؤلفه‌های هیجان‌خواهی و متغیر ملاک رفتارهای پرخطر مشاهده می‌شود. همچنین در این جدول، ضرایب همبستگی متغیرهای پیش‌بین با متغیر

ملاک رفتارهای پرخطر درج شده است. همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، بین ابعاد شخصیتی سازگاری و وظیفه‌شناسی با رفتارهای پرخطر رابطه منفی معنادار وجود دارد. در حالی که این رابطه برای ابعاد چهارگانه خطرجویی و ماجراجویی، تجربه‌جویی، بازداری‌زدایی و حساسیت به یک‌نواختی سازه شخصیتی هیجان‌خواهی مثبت است. در مرحله بعد برای بررسی نقش ابعاد شخصیتی سازگاری و وظیفه‌شناسی و مؤلفه‌های هیجان‌خواهی در رفتارهای پرخطر، تحلیل رگرسیون چند متغیری گام به گام به کار رفت.

برای استفاده از مدل رگرسیون چندمتغیری، ابتدا مفروضه‌های آن بررسی شد. بدین منظور، استقلال خطاها با آزمون دوربین/ واتسن و نرمال بودن توزیع با دو شاخص ضریب تحمل (تولرنس) و عامل تورم واریانس (VIF) با آزمون هم‌خطی و نیز آزمون کلموگرف/اسمیرنف مطالعه شد.

در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر از روی ابعاد شخصیتی سازگاری و وظیفه‌شناسی، مقادیر عددی آزمون دوربین/ واتسن (۱/۰۱) و کلموگرف/اسمیرنف (۰/۸۷) بیانگر استقلال خطاها و نرمال بودن توزیع بود. جدول ۲ سایر مشخصه‌های رگرسیون و مفروضه هم‌خطی بودن را نشان می‌دهد.

شاخص‌های هم‌خطی بودن نشان می‌دهند که بین متغیرهای پیش‌بین، هم‌خطی وجود نداشته و نتایج مدل رگرسیون قابل اتکاست. هم‌چنین نتایج جدول ۲ حاکی از آن است که هر دو بعد شخصیتی سازگاری و وظیفه‌شناسی با تبیین ۵۴ درصد واریانس رفتارهای پرخطر توانسته‌اند آنها را پیش‌بینی کنند. در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر از روی ابعاد چهارگانه خطرجویی و

جدول ۱- میانگین و انحراف استاندارد صفات شخصیتی سازگاری، وظیفه‌شناسی، ابعاد هیجان‌خواهی و رفتارهای پرخطر و

ضرایب همبستگی متغیرهای پیش‌بین با رفتارهای پرخطر

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	ضرایب همبستگی با رفتارهای پرخطر
سازگاری	۳۰/۰۱	۷/۷۷	-۰/۷۲***
وظیفه‌شناسی	۲۸/۴۲	۵/۶۰	-۰/۶۴**
خطرجویی و ماجراجویی	۷/۷۲	۲/۹۶	۰/۵۶***
تجربه‌جویی	۵/۲۳	۲/۴۶	۰/۶۹***
بازداری‌زدایی	۲/۷۳	۱/۶۸	-۰/۷۴***
حساسیت به یک‌نواختی	۵/۹۵	۲/۵۰	۰/۵۷**
رفتارهای پرخطر	۱۰/۶۷	۱۰/۰۹	--

*** p<۰/۰۰۱

جدول ۲ - مشخصات آماری رگرسیون گام به گام ابعاد شخصیتی سازگاری و وظیفه‌شناسی بر رفتارهای پرخطر (n=120)

گام	متغیر پیش‌بین	R	مجدور R	df	F	B	Beta	T	مفروضه هم‌خطی تولرنس VIF
اول	سازگاری	۰/۷۲	۰/۵۱	(۱, ۱۱۸)	۱۲۴/۷۱***	-۰/۹۳	-۰/۷۲	-۱۱/۱۷***	۱
دوم	سازگاری	۰/۷۳	۰/۵۴	(۱۱۷,۲)	۶۸/۶۸***	-۰/۶۹	-۰/۵۳	-۵/۶۵***	۰/۹۵
	وظیفه‌شناسی					-۰/۳۷	-۰/۲۴	-۲/۵۸*	۰/۹۵

*** p<۰/۰۰۱, ** p<۰/۰۰۵, * p<۰/۰۵

جدول ۳ - مشخصات آماری رگرسیون گام به گام ابعاد هیجان‌خواهی بر رفتارهای پرخطر (n=120)

گام	متغیر پیش‌بین	R	مجدور R	Df	F	B	Beta	T	مفروضه هم‌خطی تولرنس VIF
اول	بازداری‌زدایی	۰/۷۴	۰/۵۵	(۱, ۱۱۸)	۱۴۷/۰۶***	۴/۴۶	۰/۷۴	۱۲/۱۳***	۱
دوم	بازداری‌زدایی	۰/۷۷	۰/۵۹	(۱۱۷,۲)	۸۵/۶۵***	۳/۰۹	۰/۵۲	۵/۷۵***	۰/۹۴
	تجربه‌جویی					۱/۲۴	۰/۳۰	۳/۳۷***	۰/۹۴

*** p<۰/۰۰۱, ** p<۰/۰۱, * p<۰/۰۵

پرخاطر را پیش‌بینی کرده‌اند. در پایان، میانگین نمرات دو جنس در متغیرهای پژوهش بر اساس آزمون t مستقل مقایسه شد که نتایج آن در جدول ۴ آمده است. جدول ۴ نشان می‌دهد که بین دختران و پسران در متغیرهای خطر‌جویی و ماجراجویی، تجربه‌جویی، حساسیت به یک‌نواختی و رفتارهای پرخطر تفاوت معنادار وجود دارد و میانگین نمرات پسران بیشتر از دختران است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر، بررسی نقش هیجان‌خواهی و ویژگی‌های شخصیتی دانش‌جویان در گرایش به رفتارهای پرخطر بود. نتایج پژوهش نشان داد که بین هیجان‌خواهی و رفتارهای پرخطر رابطه مثبت معنادار وجود دارد. این مطلب با نتایج برخی پژوهش‌ها (۹، ۱۱، ۱۲، ۱۴، ۲۰) مبنی بر وجود رابطه هیجان‌خواهی با سوء‌مصرف مواد و پژوهش‌های (۷، ۹، ۱۱، ۱۳-۱۵) دال بر وجود رابطه بین هیجان‌خواهی و مصرف الکل، مطالعات ویلیامز و همکاران (۱۶) و آرنست (۲۰) مبنی بر وجود رابطه میان هیجان‌خواهی و فعالیت جنسی بی‌قاعده و نیز تأیید نقش هیجان‌خواهی در داشتن شرکای جنسی متعدد هم‌خوانی دارد. در این پژوهش‌ها، از بین مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده هیجان‌خواهی، دو مؤلفه بازداری و تجربه‌جویی توان بیشتری برای پیش‌بینی رفتارهای پرخطر داشتند. این یافته نیز با یافته‌های برخی پژوهش‌ها (۷، ۹) هم‌خوان است. در تبیین این یافته می‌توان گفت که در مورد برخی افراد، پاداش نهفته در پس فعالیت‌های پرخطر، بر هر

ماجراجویی، تجربه‌جویی، بازداری‌زدایی و حساسیت به یک‌نواختی سازه شخصیتی هیجان‌خواهی، مقادیر عددی آزمون دوربین/واتسن (۰/۹۰) و کلموگرف/اسمیرنف (۰/۷۲) بیانگر استقلال خطاها و نرمال بودن توزیع است. سایر مشخصات رگرسیون و مفروضه هم‌خطی بودن در جدول ۳ مشاهده می‌شود.

شاخص‌های هم‌خطی بودن حاکی از آن است که بین متغیرهای پیش‌بین، هم‌خطی وجود نداشته و نتایج مدل رگرسیون قابل اتکاست. نتایج جدول ۳ نیز نشان می‌دهد که از بین ابعاد چهارگانه هیجان‌خواهی، مؤلفه‌های بازداری‌زدایی و تجربه‌جویی رفتارهای

جدول ۴- نتایج آزمون‌های t مستقل از مقایسه دو گروه

مؤلفه	گروه	تعداد	میانگین	انحراف	
				میانگین	انحراف استاندارد
سازگاری	دختر	۵۰	۳۱/۰۰	۷/۹۸	۱/۱۸
	پسر	۷۰	۲۹/۳۰	۷/۵۸	
وظیفه‌شناسی	دختر	۵۰	۲۸/۷۲	۶/۷۱	۰/۴۲
	پسر	۷۰	۲۸/۲۰	۶/۵۶	
خطر‌جویی و ماجراجویی	دختر	۵۰	۶/۶۲	۲/۴۷	-۳/۶۰***
	پسر	۷۰	۸/۵۰	۳/۰۴	
تجربه‌جویی	دختر	۵۰	۴/۷۰	۲/۴۲	-۲/۰۳
	پسر	۷۰	۵/۶۱	۲/۴۴	
بازداری‌زدایی	دختر	۵۰	۲/۵۰	۱/۷۳	-۱/۲۹
	پسر	۷۰	۲/۹۰	۱/۶۴	
حساسیت به یک‌نواختی	دختر	۵۰	۴/۹۸	۲/۵۹	-۲/۷۸***
	پسر	۷۰	۶/۶۴	۲/۲۱	
رفتارهای پرخطر	دختر	۵۰	۷/۴۶	۴/۵۴	-۳/۰۴***
	پسر	۷۰	۱۲/۹۶	۶/۴۶	

*** p<۰/۰۰۱, ** p<۰/۰۱, * p<۰/۰۵

سازگاری و وظیفه‌شناسی و رفتارهای ناسالم و پرخطر رابطه منفی وجود دارد. همان‌طور که پیشتر ذکر شد، مارکی و همکاران (۵) نیز دریافته بودند، دخترانی که در صفات شخصیتی سازگاری و وظیفه‌شناسی نمرات بالا گرفته بودند، با احتمال کمتری در رفتارهای پرخطر درگیر می‌شدند. این نتیجه با فراتحلیل هویل، فجفار و میلر (۴۷) نیز هم‌خوانی دارد. آنها به این نتیجه رسیده بودند که سازگاری با درگیر شدن در روابط جنسی متعدد رابطه منفی دارد. این نتایج را میلر و همکاران (۲۴)، که به نقش جنسیت نیز توجه داشتند، تأیید کردند. هم‌چنین استوارت و دوین (۱۴) پی بردند افراد با برون‌گرایی زیاد و وظیفه‌شناسی کم بیشتر به مصرف الکل، به عنوان انگیزه‌ای پاداش‌دهنده، گرایش دارند و علاوه بر آن در هیجان‌خواهی هم نمرات بالایی می‌گیرند. یافته دیگر این پژوهش نشان‌دهنده آن است که سازگاری و وظیفه‌شناسی می‌توانند در مجموع ۵۴ درصد از واریانس رفتارهای پرخطر را پیش‌بینی کنند ($p < 0.01$). از این یافته می‌توان چنین استنباط کرد که علاوه بر هیجان‌خواهی، که در پژوهش‌های زیادی برای پیش‌بینی احتمال درگیر شدن نوجوانان و جوانان در رفتارهای پرخطر به کار رفته است، می‌توان از عوامل شخصیتی گسترده‌ای مثل سازگاری و وظیفه‌شناسی نیز برای پیش‌بینی گرایش افراد به رفتارهای پرخطر استفاده کرد. این یافته با نتایج معدود پژوهش‌هایی که این عوامل شخصیتی را در کنار هیجان‌خواهی، برای پیش‌بینی رفتارهای پرخطر به کار برده و نشان داده‌اند که هیجان‌خواهی، سازگاری و وظیفه‌شناسی در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر با یکدیگر در تعامل‌اند، هم‌خوان است (۱۹، ۲۶، ۳۳).

شایان ذکر است که نمرات پسران هم در هیجان‌خواهی و هم در رفتارهای پرخطر به مراتب بیشتر از دختران است. این یافته با ادبیات پژوهشی که نشان می‌دهند نمرات مردان در هیجان‌خواهی و به تبع آن در رفتارهای پرخطر به طور معناداری بیشتر است (۶، ۳۳) هم‌خوانی دارد. این امر بیانگر آن است که پسران، به دلیل وجود زمینه‌های مساعد برای گرایش به رفتارهای پرخطر، آزادی عمل بیشتر، کمتر بودن نظارت و روابط اجتماعی گسترده‌تر همراه با حساسیت بیشتر به یک-نواختی، به رفتارهای پرخطر بیشتری دست می‌زنند (۳۶). در این پژوهش، نمرات پسران در مؤلفه‌های خطرجویی، تجربه‌جویی و حساسیت به یک‌نواختی

تنبیه احتمالی می‌چربد و این افراد برای کسب هیجان‌های شدید، گرایش ذاتی به خطرجویی و خطرپذیری دارند، اما به نظر رابرتی (۸) این قاعده در مورد افراد دارای هیجان‌خواهی زیاد الزاماً صادق نیست، زیرا خطرپذیری منبع انگیزشی اصلی این افراد نبوده و آنها تلاش دارند تا آنجا که ممکن است احتمال بروز خطر را با اقدامات احتیاطی به حداقل برسانند. در مقابل، زاکرمن (۶) و هورواس و زاکرمن (۴۲) تأکید کرده‌اند که افراد با هیجان‌خواهی زیاد، موقعیت‌های پرخطر را کمتر تهدیدآمیز تفسیر کرده و همین امر منجر به درگیری بیشتر آنها در رفتارهای پرخطر می‌شود. راورت و همکاران (۴۳) نیز بیان کردند درگیری در این نوع رفتارها و فعالیت‌ها می‌تواند مستلزم نادیده گرفتن یا ناتوانی در شناسایی خطرات مرتبط با آن مثل آسیب، بیماری، دستگیری و مرگ باشد. در تأیید این مطلب، پژوهشگران نشان دادند که سطوح بالاتر هیجان‌خواهی، منجر به تخمین زدن مزایای رفتار پرخطر بیش از معایب آن می‌شود و این به نوبه خود سطوح بالاتر رفتار پرخطر را پیش‌بینی می‌کند (۴۴).

به نظر کاس و ودانوویچ (۴۵)، از آنجا که افراد دارای نمرات بالا در هیجان‌خواهی، محرک‌های بیرونی و محیطی را ترجیح می‌دهند و به یک‌نواختی حساس‌اند، از فقدان این گونه محرک‌ها خسته شده و تلاش می‌کنند با روی آوردن به مواد مخدر و الکل، به عنوان تجاربی با بار هیجانی زیاد، کمبود تحریک در منابع محیطی را جبران کنند. پژوهش‌های متعدد نشان داده‌اند که این قاعده حداقل در مورد نوجوانان و جوانان هیجان‌خواه صادق است (۱۰). به نظر فرانکن (۴۶) نیز میل به تجربه سطوحی از خطر برای افزایش شادی، بازداری‌زدایی نسبت به محدودیت‌ها، قوانین و الزامات اجتماعی و احساس کسالتی که دانشجویان از فعالیت‌ها و برنامه‌های یک‌نواخت زندگی خود می‌کنند، علت گرایش آنها به رفتارهای پرخطر است.

علاوه بر این، در پژوهش حاضر بین سازگاری و وظیفه‌شناسی و رفتارهای پرخطر رابطه معکوس معناداری به دست آمد. این یافته با پژوهش مارکی و همکاران (۵) مبنی بر وجود رابطه منفی بین سازگاری و رفتارهای پرخطر سنین جوانی و تخلفات رانندگی هم‌خوان است. به علاوه، یافته دوم پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های گوناگون (۵، ۲۵-۲۷، ۲۹-۳۱) در یک راستا است. این پژوهش‌ها نشان دادند که بین

در این پژوهش باید به چند محدودیت نیز توجه داشت. اولاً، هرچند در مطالعه حاضر سعی شده از نمونه معرف جمعیت دانشجویی استفاده شود، ولی به دلیل محدودیت‌های مالی و عدم همکاری برخی دانشگاه‌ها، عملاً شرکت‌کنندگان فقط از دو دانشگاه انتخاب شدند که مسلماً نمی‌تواند معرف تمامی دانشجویان باشد و تعمیم‌پذیری نتایج را به کل دانشجویان محدود می‌کند. بنابراین، توصیه می‌شود پژوهش‌های بعدی با نمونه‌های معرف‌تری از جامعه دانشجویی اجرا شود. ثانیاً، اطلاعات پژوهش حاضر با داده‌های خودگزارشی به دست آمده است. این داده‌ها ذاتاً در معرض سوگیری قرار دارند. بنابراین، بهتر است در پژوهش‌های بعدی از سایر روش‌های اندازه‌گیری نظیر مصاحبه‌های بالینی ساختاریافته، درجه‌بندی به وسیله هم‌سالان و خانواده یا سنجش رفتاری استفاده شود. محدودیت سوم و پایانی، عدم بررسی نقش علل روانی، خانوادگی و اجتماعی در گرایش به رفتارهای پرخطر بود. این محدودیت ناشی از آن بود که پژوهش حاضر در پی یافتن روابط متغیرهای شخصیتی و رفتارهای پرخطر بود و طبیعتاً نمی‌توانست همه متغیرهای دخیل در این زمینه را کنترل کند. توصیه می‌شود پژوهش‌های بعدی متغیرهای مداخله‌کننده بیشتری را مدنظر قرار دهند.

بیشتر از دختران بود. این یافته در مورد مؤلفه خطرجویی و تجربه‌جویی با چند مطالعه (۶، ۱۱، ۳۳، ۳۵) همخوان است. بر اساس نظر زاگرمین این برتری به خصوص در نمرات مؤلفه خطرجویی و ماجراجویی به چشم می‌خورد و نمرات دوجنس در مؤلفه تجربه‌جویی تفاوت معناداری ندارد. این نتایج در پژوهش هسنوبری ویک (۱۱) نیز تکرار شد. آنها در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که نمرات پسران در مؤلفه خطرجویی و ماجراجویی بیشتر است. هم‌چنین بک و همکاران (۳۴) توضیح دادند که مردان پس از مصرف الکل، که منجر به بازداری‌زدایی می‌شود، گرایش بیشتری به داشتن رابطه با چند شریک جنسی دارند. پژوهش‌های دیگری (۶) نشان دادند از آنجا که ارزیابی خطر زنان درباره موضوعات گسترده‌تر بیشتر از مردان است، طبیعی است که از درگیر شدن در رفتارهای پرخطر و فعالیت‌های ماجراجویانه بیشتر اجتناب کنند.

از یافته‌های این پژوهش می‌توان برای شناسایی زود هنگام افراد دارای گرایش به رفتارهای پرخطر استفاده کرد؛ بدین صورت که با اجرای آزمون‌های شخصیتی معتبر (برای مثال، فرم کوتاه آزمون شخصیت NEO)، می‌توان نوجوانان و جوانان مستعد رفتارهای پرخطر را غربال کرد و آموزش‌های لازم را برای آنها در نظر گرفت. به این نکته نیز باید توجه داشت که چون افراد دارای هیجان‌خواهی زیاد همیشه نیازمند محرک‌های گوناگون، جدید و حاوی چاشنی خطر هستند، لازم است تا فعالیت‌های محرک بی‌خطر در دسترس جامعه باشد. برخی مطالعات (۴۸) نشان داده‌اند، وقتی فرصتی برای فعالیت‌های پُرهیجان و برانگیزنده وجود ندارد، رفتار جنایی جایگزین آن می‌شود.

دریافت: ۹۱/۷/۲۰ ; پذیرش: ۹۲/۷/۷

منابع

1. Maher F. Risky behaviors in leisure's youth: procedures and patterns. *Journal of Youth Studies* 2004; 6:118-43.[Persian].
2. Zarei E. Relationship between parent child-rearing practices and high risky behavior on basis of Cloninger's scale. *Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences* 2010; 18(3):220-24.[Persian].
3. Cherpit CJ, Borges G, Giesbrecht N, Hungerford D, Peden M, Poznyak V, et al. *Alcohol And Injuries: Emergency Department Studies in an International Perspective*. Switzerland: WHO Press; 2009.
4. Malekshahi F, Moumannasab M. The effects of high risk behaviors prevention educational program on the knowledge end attitude of school health trainers in Khorram-Abad. *Journal of Lorestan University of Medical Sciences* 2007;9(2):47-54.[Persian].
5. Markey CN, Markey PM, Tinsley BJ. Personality, puberty, and preadolescent girls' risky behaviors: Examining the predictive value of the Five-Factor Model of personality. *Journal of Research Personality* 2003; 37:405-19.
6. Zuckerman M. *The Sensation Seeking and Risky Behavior*. Washington DC: American Psychological Association; 2007.
7. Hittner JB, Swickert R. Sensation seeking and alcohol use: A meta-analytic review. *Journal of Addictive Behavior* 2006; 31:1383-401.

8. Roberti JW. A review of behavioral and biological correlates of sensation seeking. *Journal of Research Personality* 2004; 38:256-79.
9. Dunlop SM, Romer D. Adolescent and Young Adult Crash Risk: Sensation Seeking, Substance Use Propensity and Substance Use Behaviors. *Journal of Adolescents Health* 2010; 46:90-92.
10. Comeau N, Stewart SH, Loba P. The relations of trait anxiety, anxiety sensitivity and sensation seeking to adolescents motivations for alcohol, cigarette and marijuana use. *Journal of Addictive Behaviors* 2001;26:803-25.
11. Hansen EB, Breivik G. Sensation seeking as a predictor of positive and negative risk behavior among adolescents *Journal of Personality & Individual Differences*. 2001;30:627-40.
12. Yanovitzky I. Sensation Seeking and Adolescent Drug Use: The Mediating Role of Association With Deviant Peers and Pro-Drug Discussions. *Journal of Health Communications* 2005;17(1):67-89.
13. Adams ZW, Kaiser AJ, Lynam DR, Charnigo RJ, Milich R. Drinking motives as mediators of the impulsivity-substance use relation: Pathways for negative urgency, lack of premeditation, and sensation seeking. *Journal of Addictive Behaviors* 2012;37:848-55.
14. Stewart SH, Devine H. Relations between personality and drinking motives in young adults. *Journal of Personality & Individual Differences* 2000;29:495-511.
15. MacDonald R, Fleming MF, Barry KL. Risk factors associated with alcohol abuse in college students. *American Journal of Drug Alcohol Abuse* 1991;17:439-49.
16. Williams SS, Kimble DL, Covell NH, Weiss LH, Newton KJ, Fisher JD, et al. College students use implicit personality theory instead of safer sex. *Journal of Applied Social Psychology* 1992;22(12):921-33.
17. Hur YM, Bouchard TJ. The genetic correlation between impulsivity and sensation seeking traits. *Journal of Behavior Genetics* 1997;27:455-63.
18. Mc-Daniel SR, Zuckerman M. The relationship of impulsive sensation seeking and gender to interest and participation in gambling activities. *Journal of Personality & Individual Differences* 2003;35:1385-400.
19. Schwebel DC, Severson J, Ball KK, Rizzo M. Individual difference factors in risky driving: The roles of anger/hostility, conscientiousness, and sensation-seeking. *Journal of Accident Analysis and Prevention* 2006;38:801-10.
20. Arnett JJ. Drunk driving, sensation seeking, and egocentrism among adolescents. *Journal of Personality & Individual Differences* 1990;11:541-46.
21. Goma-i-Freixanet M, Martha C, Muro A. Does the Sensation-Seeking trait differ among participants engaged in sports with different levels of physical risk? *Journal of Analysis Psicologica* 2012;28(1):223-32.
22. Haghshenas H. *Personality Psychology*. Shiraz: Shiraz Medical sciences University Press; 2009. [Persian].
23. Mccrae RR, Costa PT. *Personality in Adulthood: A Five-Factor Theory Perspective*. New York: Guilford Press; 2005.
24. Miller JD, Lynam D, Zimmerman RS, Logan TK, Leukefeld C, Clayton R. The utility of the Five Factor Model in understanding risky sexual behavior. *Journal of Personality & Individual Differences* 2004; 36:1611-26.
25. Theakston JA, Stewart SH, Dawson MY, Knowlden-Loewen SAB, Lehman DR. Big-Five personality domains predict drinking motives. *Journal of Personality & Individual Differences* 2004; 37:971-84.
26. Dahlen ER, Martin RC, Ragan K, Kuhlman MM. Driving anger, sensation seeking, impulsiveness, and boredom proneness in the prediction of unsafe driving. *Journal of Accident Analysis and Prevention* 2005;37:341-48.
27. Gullone E, Moore S. Adolescent risk-taking and the five-factor model of personality. *Journal of Adolescents* 2000;23:393-407.
28. Arthur JRW, Doverspike D. Predicting motor vehicle crash involvement from a personality measure and a driving knowledge test. *Journal of Prevention and Intervention in the Community* 2001;22:35-42.
29. Turiano NA, Whiteman SD, Hampson SE, Roberts BW, Mroczek DK. Personality and substance use in midlife: Conscientiousness as a moderator and the effects of trait change. *Journal of Research Personality* 2012;46:295-305.
30. McCormick RA, Down ET, Quirk S, Hernando Zegarra J. The relationship of NEO-PI performance to coping styles, patterns of use, and triggers for use among substance abusers. *Journal of Addictive Behavior* 1998;23(4):497-507.
31. Bogg T, Roberts BW. Conscientiousness and health-related behaviors: A meta-analysis of the leading behavioral contributors to mortality. *Journal of Psychological Bulletin* 2004;130:887-19.
32. Dahlen ER, White RP. The Big Five factors, sensation seeking, and driving anger in the prediction of unsafe driving. *Journal of Personality & Individual Differences* 2006;41:903-15.
33. Zuckerman M, Kuhlman DM, Joireman J, Teta P, Kraft M. A comparison of three structural models for personality: The big three, the big five, and the alternative five. *Journal of Personality & Social Psychology* 1993;65:757-76.
34. Beck KH, Thombs DL, Mahoney CA, Fingar KM. Social context and sensation seeking: Gender differences in college student drinking motivations. *International Journal of Addiction* 1995;30:1101-15.
35. Khanjani Z, Fakhraei N, Badri R. A gender base study of sensation seeking in addicted and normal subjects. *Iranian Journal of Research*

- Behavioral Sciences* 2011;9(4):287-95. [Persian].
36. Mehrbi H, Kajbaf MB, Mojahed A. Prediction of high risk behaviors on the bases of sensation seeking and demographic factors in Isfahan University Students. *Iranian Journal of Psychological Studies* 2010;6(2):141-65.[Persian].
37. Mahvi Shirazi M. Validity, Reliability and Manner of Zukerman's Sensation Seeking cultural base. *Iranian Journal of Danshvar Raftar* 2008;15(28):35-49.[Persian].
38. John OP, Robins RW, Pervin LA. *Handbook of Personality.Theory and Research*. NewYork: Guilford Press; 2008.
39. Garosi-Farshi T, Mani A, Bakhshi-Pour A. Evaluation of relation between personality traits and happiness feelings in students of Tabriz University. *Iranian Journal of Psychology of Tabriz University* 2006;1:143-58.[Persian].
40. Gravand F, Shokri O, Afzali MH, Toolabi S. Persian version of The Big Five Personality scale: Factor Structure, Validity & Reliability. *Iranian Journal of Contemporary Psychology*. 2009; *Under Arbitration* [Persian].
41. Mohammad-Khani Sh. The structural model of substance use in Susceptible adolescents: Evaluation of directive & non-directive effect of individual and social factors. *Iranian Journal of Research on Mental Health* 2007;2(5):5-16.[Persian].
42. Horvath P, Zuckerman M. Sensation seeking, risk appraisal, and risky behavior. *Journal of Personality & Individual Differences* 1993;14:41-52.
43. Ravert RD, SchwartzSJ, ZamboangaBL, KimSY, WeisskirchRS, BersaminM. Sensation seeking and danger invulnerability: Paths to college student risk-taking. *Journal of Personality & Individual Differences* 2009;47:763-68.
44. MaslowskyJ, Buvinger E, Keating DP, Steinberg L, Cauffman E. Cost-benefit analysis mediation of the relationship between sensation seeking and risk behavior among adolescents. *Journal of Personality & Individual Differences* 2011;51:802-6.
45. Kass SJ, Vodanovich SJ. Boredom proneness: Its relationship to type A behavior pattern and sensation seeking. *Journal of Human Behaviors* 1990;27:7-16.
46. Franken RE. *Human Motivation*. Stamford Connecticut: Cengage Learning; 2006.
47. Hoyle RH, Fejfar MC, Miller JD. Personality and sexual risk taking: A quantitative review. *Journal of Personality* 2000;68:1203-31.
48. Robertson BJ. Leisure in the lives of male adolescents who engage in delinquent activity for excitement. *Journal of Park and Recreation Administration* 1994;12(4):29-46.